

Sodišče: Vrhovno sodišče

Oddelek: Delovno-socialni oddelek

ECLI: ECLI:SI:VSRS:2015:VIII.IPS.145.2014

Evidenčna številka: VS3006352

Datum odločbe: 17.02.2015

Opravična številka II.stopnje: VDSS Pdp 1012/2013

Senat: mag. Ivan Robnik (preds.), mag. Marijan Debelak (poroč.), Miran Blaha, Marjana Lubinič, dr. Mateja Končina Peternel

Področje: DELOVNO PRAVO - OBLIGACIJSKO PRAVO

Institut: ugotovitev obstoja delovnega razmerja - elementi delovnega razmerja - volja - nesporazum - reintegracija - sodna razveza

Zveza: ZDR člen 4, 11, 16, 118. OZ člen 16.

Jedro

Glede na opredelitev delovnega razmerja v 4. členu ZDR, prepoved opravljanja dela na podlagi pogodb civilnega prava (razen izjemoma), če obstajajo elementi delovnega razmerja (drugi odstavek 11. člena ZDR) in glede na določbo 16. člena ZDR, po kateri se domneva obstoj delovnega razmerja, če obstajajo elementi delovnega razmerja, ob ugotovljenih elementih takšnega razmerja smiselna uporaba 16. člena OZ v sporu o obstoju delovnega razmerja ne pride v poštev.

Izrek

I. Reviziji se delno ugotovi in se izpodbijana sodba v točki I., stran 4, v prvi alineji spremeni tako, da se besedilo "v 1. do 24. alineje" pravilno glasi "v 1. do zadnje alineje", v drugi alineji besedilo "v 1. do 28. alineje" pravilno glasi "v 1. do zadnje alineje," v četrti alineji, v predzadnji vrstici, pa se v besedilu "od marca 2011 do julija 2013 (1. do 28. alineja)" črta besedilo "(1. do 28. alineja)".

II. Sicer se revizija zavrne.

III. Tožena stranka mora v 15 dneh, od vročitve te sodbe, povrniti tožeči stranki njene revizijske stroške v znesku. 3.175,66 EUR z zakonskimi zamudnimi obrestmi, ki tečejo od prvega naslednjega dne po izteku roka za izpolnitev obveznosti, določenega v tej točki izreka, do plačila.

Obrazložitev

1. Sodišče prve stopnje je ugotovilo, da je tožnik A. Ž. v delovnem razmerju pri toženi stranki za nedoločen čas od 1. 6. 2007 do 7. 12. 2011 na delovnem mestu člana kabinskega osebja, zavrnilo zahtevek, da je v delovnem razmerju pri toženi stranki tudi od 8. 12. 2011, naložilo toženi stranki, da ga je dolžna od 1. 6. 2007 do 7. 12. 2011 prijaviti v zavarovanja, zavrnilo to prijavo tudi za čas od 8. 12. 2011 dalje, naložilo toženi stranki, da mu izroči pisno pogodbo o zaposlitvi za nedoločen čas, da mu obračuna in izplača razliko v plači v posameznih bruto in neto zneskih od 1. 6. 2007 do vključno februarja 2011, da mu obračuna in izplača razliko o povračilu stroškov za prevoz in dnevnice - vse v konkretnih zneskih in datumih zapadlosti, kot izhajajo iz sodbe (višje zahtevke iz teh naslovov je tudi zavrnilo), obračuna in izplača regres za letni dopust za leta 2007 do 2011, zavrnilo takšen zahtevek za leto 2012, nadalje ugotovilo, da mu je delovno razmerje nezakonito prenehalo dne 16. 3. 2011, ampak je trajalo do 7. 12. 2011, ter višji zahtevek iz tega naslova zavrnilo. Toženi stranki je naložilo, da ga pozove na delo in mu od 16. 3. 2011 prizna vse pravice iz delovnega razmerja ter mu obračuna in plača nadomestilo plače od marca 2011 do decembra 2011 (v bruto in neto zneskih), višji oziroma drugačni zahtevek pa je zavrnilo. Za tožnico B. K. je ugotovilo obstoj delovnega razmerja za nedoločen čas od 1. 6. 2007, naložilo toženi stranki, da jo od takrat dalje prijavi v zavarovanja in ji izroči pisno pogodbo o zaposlitvi, da ji obračuna razliko med plačo, ki jo je prejela in plačo, ki bi jo morala prejeti za čas od 1. 6. 2007 do vključno februarja 2011 (v bruto in neto zneskih, višji zahtevek jed zavrnilo), da ji obračuna in izplača razliko v povračilu stroškov za prevoz, dnevnice, regres za letni dopust od 2007 do 2013, da ji delovno razmerje pri toženi stranki ni zakonito prenehalo 16. 3. 2011, temveč še traja, zaradi česar jo je tožena stranka dolžna pozvati nazaj na delo in ji od 16. 3. 2011 priznati vse pravice iz delovnega razmerja ter obračun in plačilo nadomestila plača ter drugih prejemkov iz delovnega razmerja od marca 2011 do julija 2013 v bruto in neto zneskih, višji zahtevek pa je zavrnilo. Za tožnico L. P. je ugotovilo obstoj delovnega razmerja od 1. 6. 2007 dalje, naložilo toženi stranki, da jo od takrat dalje prijavi v zavarovanja, da ji izroči pisno pogodbo o zaposlitvi, da ji obračuna razliko med plačo, ki jo je prejela in plačo, ki bi jo morala prejeti od 1. 6. 2007 dalje do februarja 2011 v bruto in neto zneskih, da ji obračuna in izplača razliko v povračilu stroškov za prevoz, dnevnice, regres za letni dopust od 2007 do 2013, ugotovilo, da ji delovno razmerje ni zakonito prenehalo dne 16. 3. 2011, temveč še traja, zaradi česar jo je tožena stranka dolžna pozvati na delo in ji priznati vse pravice iz delovnega razmerja ter obračunati in plačati nadomestilo plač in druge prejemke od marca 2011 do julija 2013 v bruto in neto zneskih. Tudi za tožnika M. M. je ugotovilo obstoj delovnega razmerja od 1. 6. 2007 do 31. 1. 2012, zavrnilo zahtevek, da je pri toženi stranki v delovnem razmerju tudi od 1. 2. 2012 dalje, naložilo toženi stranki, da od 1. 6. 2007 do 31. 1. 2012 tožnika prijavi v zavarovanja, zavrnilo prijavo v zavarovanja od 1. 2. 2012 dalje, naložilo toženi stranki, da mu izroči pisno pogodbo o zaposlitvi za nedoločen čas, da mu obračuna razliko med plačo, ki jo je prejel in plačo, ki bi jo moral prejeti za čas od 1. 6. 2007 dalje do februarja 2011 v bruto in neto zneskih, da mu obračuna in izplača razliko v stroških za prevoz, dnevnice, regres za letni dopust za leta 2007 do 2011, zavrnilo zahtevek za regres za leto 2012, ugotovilo nezakonito prenehanje delovnega razmerja pri toženi stranki dne 16. 3. 2011, ki je trajalo do 31. 1. 2012, naložilo toženi stranki, da ga pozove na delo in mu od 16. 3. 2011 do vrnitve prizna vse pravice iz delovnega razmerja in obračuna ter izplača nadomestilo plače od mesca marca 2011 do julija 2013 v bruto in neto zneskih, višji oziroma drugačni zahtevek tožnika pa je zavrnilo. Za tožnico S. J. je ugotovilo obstoj delovnega razmerja za nedoločen čas od 1. 6. 2007 do 31. 8. 2011 ter od 1. 1. 2013 dalje, zavrnilo zahtevek za delovno razmerje od 1. 9. 2011 do 31. 12. 2012, naložilo toženi stranki prijavo v zavarovanja za to obdobje oziroma zavrnilo zahtevek za prijavo za čas od 1. 9. 2011 do 31. 12. 2012, naložilo toženi stranki, da tožnici izroči pogodbo o zaposlitvi, ji obračuna razliko med plačo, ki jo je prejela in plačo, ki bi jo morala prejeti od 1. 6. 2007 dalje do februarja 2011 v bruto in neto zneskih, naložilo toženi stranki, da ji obračuna in izplača razliko o povračilu stroškov za prevoz, dnevnice, regres za letni dopust za leta 2007 do 2013, razen za leto 2012, ki ga je zavrnilo, ugotovilo nezakonito prenehanje delovnega razmerja dne 17. 3. 2011, da ji delovno razmerje še traja, razen v obdobju od 1. 9.

2011 do 31. 12. 2012, naložilo toženi stranki, da jo pozove na delo ter ji od 17. 3. 2011 dalje prizna vse pravice iz delovnega razmerja ter obračuna in plačilo nadomestilo plače za mesece marec 2011 do julij 2013 (razen december 2011, november in december 2012), višji oziroma drugačni zahtevek te tožnice pa je zavrnilo. Tudi za tožnico T. R. je ugotovilo obstoj delovnega razmerja od 1. 6. 2007 do 30. 9. 2012, zavrnilo zahtevek za delovno razmerje od 1. 10. 2012 dalje, naložilo toženi stranki prijavo v zavarovanja od 1. 6. 2007 do 30. 9. 2012, zavrnilo prijavo od 1. 10. 2012 dalje, naložilo toženi stranki izročitev pisne pogodbe o zaposlitvi, obračun in plačilo razlike plače od 1. 6. 2007 do avgusta 2012, obračun in izplačilo razlike o povračilu stroškov za prevoz, dnevnic, regresa za letni dopust za leta 2007 do 2012, zavrnilo zahtevek za plačilo regresa za leto 2013, ugotovilo nezakonito prenehanje delovnega razmerja dne 16. 3. 2011, ki traja do 30. 9. 2012, naložilo toženi stranki poziv na delo ter priznanju vseh pravic iz delovnega razmerja, vključno z obračunom in plačilom nadomestila plače od marca 2011 do vključno septembra 2012. Za tožnico S. R. je ugotovilo obstoj delovnega razmerja za nedoločen čas od 1. 6. 2007 do 23. 10. 2012, zavrnilo obstoj delovnega razmerja od 24. 10. 2012 dalje, naložilo toženi stranki prijavo v zavarovanje od 1. 6. 2007 do 23. 10. 2012, zavrnilo zahtevek za prijavo od 24. 10. 2012, naložilo toženi stranki izročitev pisne pogodbe o zaposlitvi, naložilo obračun razlike med plačo, ki jo je prejela in plačo, ki bi jo morala prejemanj za čas od 1. 6. 2007 dalje do vključno februarja 2011, naložilo toženi stranki obračun in izplačilo razlike o povračilu stroškov za prevoz, izplačilo dnevnic, regresa za letni dopust za leta 2007 do 2012, zavrnilo zahtevek za plačilo regresa za leto 2013, ugotovilo nezakonito prenehanje delovnega razmerja s 1. 4. 2011, temveč odločilo, da je delovno razmerje trajalo do 23. 10. 2012, naložilo toženi stranki, da tožnico pozove na delo, ji prizna vse pravice iz delovnega razmerja ter obračuna in plača nadomestilo plače in druge prejemke od meseca marca 2011 do vključno oktobra 2012 v bruto in neto zneskih. Odločilo je tudi, da je tožena stranka dolžna tožeči stranki povrniti stroške postopka, v primeru zamude z zamudnimi obrestmi.

2. Iz obrazložitve sodbe izhaja, da so tožniki pravočasno uveljavljali varstvo pravic v zvezi z obstojem delovnega razmerja oziroma nezakonitega prenehanja delovnega razmerja. Tožniki so bili študenti (vsi izredni študenti, razen B. K. in L. P.), ki so opravljali delo pri toženi stranki. Sodišče je med drugim ugotovilo, da so pričeli z delom na podlagi prijave na razpis za delovno mesto člana kabinskega osebja za študente, da so izpolnjevali vse pogoje za to delo (psihični testi in pridobitev licence ter zdravstveno sposobnost), da so opravljali enako delo kot delavci na sistemiziranem delovnem mestu, da so bili redno in v naprej planirani za opravljanje dela, da med njihovim delom in delom zaposlenih ni bilo nobenih razlik, da jim tožena stranka ni omogočala poljudne odsotnosti oziroma prisotnosti na delu in da se njihove želje glede koriščenja prostih dni niso vedno upoštevale. Delo so opravljali enako in po istih navodilih kot redno zaposleni člani kabinskega osebja, neprekinjeno. Toženi stranki so bili tudi ves čas na razpolago, imeli pa so tudi primerljivo oziroma celo večje število ur naleta kot redno zaposleni člani kabinskega osebja ter manj prostih dni na mesec. Tudi glede javljanja odsotnosti med redno zaposlenimi študenti ni bilo razlik; na letni ravni so bili dejansko manj odsotni kot redno zaposleni. Na podlagi tega je sodišče presodilo, da so obstajali vsi elementi delovnega razmerja iz 4. člena Zakona o delovnih razmerjih (v nadaljevanju ZDR). Delovno razmerje pri toženi stranki jim je nezakonito prenehalo dne 16. 3. 2011 oziroma S. J. 17. 3. 2011, S. R. pa 1. 4. 2011; odpovedi pogodb o zaposlitvi, kot to predvideva ZDR, niso nikoli prejeli. V zvezi s predlogom tožene stranke za sodno razvezo na podlagi 118. členu ZDR je sodišče obrazložilo, da tožena stranka za svoje navedbe, da je zmanjšalo število članov kabinskega osebja, ni predlagala in predložila nobenega dokaza, razen zaslišanja direktorja (kar ne bi zadoščalo), dve tožnici pa sta sicer izpovedali, da tožena stranka še vedno zaposluje študente, da nikogar ni odpustila kot presežnega delavca in da zato ekonomskega oziroma gospodarskega razloga za sodno razvezo ni dokazala.

3. Sodišče druge stopnje je pritožbi A. Ž., M. M., S. J., T. R. in S. R. ter tožene stranke delno ugodilo in sodbo sodišča prve stopnje delno spremenilo, tako da je ugotovilo, da je tožnik A. Ž. v delovnem razmerju

pri toženi stranki za nedoločen čas od 1. 6. 2007 dalje, razen za čas zaposlitve pri drugem delodajalcu, enako pa je odločilo tudi za M. M., S. J., T. R. in S. R. Nadalje je spremenilo tudi odločitev o prijavi nekaterih tožnikov v zavarovanja le za določeno obdobje, tako da je odločilo, da je tožena stranka dolžna A. Ž. prijaviti v ustrezna zavarovanja od 1. 6. 2007 dalje, razen za čas zaposlitve pri drugem delodajalcu, enako pa tudi za M. M., S. J., T. R. in S. R. Delno je spremenilo tudi odločitev o trajanju delovnega razmerja, tako da je ugotovilo, da tožniku A. Ž. delovno razmerje ni prenehalo 16. 3. 2011, temveč še traja, razen za čas zaposlitve pri drugem delodajalcu, enako pa je spremenilo tudi sodbo sodišča prve stopnje glede M. M., S. J., T. R. in S. R. Glede odločitve sodišča prve stopnje o obračunu razlike med plačo, ki so jo tožniki prejeli in plačo, ki bi jo morali prejeli, je delno spremenilo odločitev za vse tožnike tako, da je črtalo neto zneske razlike o plači, delno je spremenilo odločitev glede poziva A. Ž. na delo in priznanja vseh pravic (v točki I/9 izreka sodbe sodišča prve stopnje) in pri priznanih nadomestilih plače črtalo neto zneske, prav tako črtalo neto zneske plače pri tožnici B. K. (točka II/9 izreka sodbe sodišča prve stopnje, in sicer v 1. do 24. alineje), enako pri tožnici L. P., in sicer v 1. do 28. alineje, delno spremenilo izrek glede poziva nazaj na delo in priznanja pravic iz delovnega razmerja za tožnika M. M., pri katerem je črtalo tudi neto zneske priznanih plač, takšen izrek delno spremenilo tudi za tožnico S. J., pri kateri je zneske neto plač črtalo od marca 2011 do julija 2013 (1. do 28. alineja), glede takšne odločitve delno spremenilo izrek glede T. R. in S. R., v preostalem delu pa pritožbo nekaterih tožnikov in tožene stranke zavrnilo in v nespremenjenem izpodbijanem delu potrdilo sodbo sodišča prve stopnje. Odločilo je tudi, da stranki krijeta sami stroške pritožbenega postopka.

4. Pritožbeno sodišče je med drugim ugotovilo obstoj elementov delovnega razmerja (tako kot sodišče prve stopnje), vendar obenem presodilo, da delavcu ni mogoče priznati delovnega razmerja pri dveh delodajalcih hkrati. Za tožnike A. Ž., M. M., S. R., T. R. in S. J. je ugotovilo, da so se zaposlili pri drugih delodajalcih, vendar imajo pravico do vrnitve na delo in vzpostavitve delovnega razmerja, razen vmesne prekinitve za čas zaposlitve drugje. Ker se v sodbi navedejo le bruto zneski povračil, ki jih je tožena stranka dolžna plačati, višina neto zneskov pa je odvisna od stopnje davkov in prispevkov oziroma osebnih razmer zavezanca ob plačilu, je bilo izplačilo tako v bruto in neto znesku v nasprotju z materialnim pravom. Zato je saniralo to napako s črtanjem neto zneskov. Ker tožena stranka ni utemeljevala prenehanja potreb po delu tožnikov v smislu 118. člena ZDR, je pritožbeno sodišče sprejelo kot pravilno odločitev sodišča prve stopnje, da ni sledilo predlogu za sodno razvezo.

5. Zoper pravnomočno sodbo sodišča druge stopnje je tožena stranka vložila revizijo, v kateri se uvodoma sklicuje na vse revizijske razloge iz prvega odstavka 370. člena Zakona o pravnem postopku (v nadaljevanju ZPP). Nato se sklicuje na zmotno uporabo materialnega prava, zlasti 4. in 118. člena ZDR, ter bistvene kršitve določb postopka iz prvega odstavka 339. člena ZPP, zlasti v zvezi s 7., 8., 212. in 215. členom ZPP ter bistvene kršitve iz drugega odstavka 339. člena ZPP. Navaja, da elementi delovnega razmerja niso bili ugotovljeni, v zvezi s tem pa tudi, da je volja pogodbenih strank pomembna, kar izhaja iz sklepa revizijskega sodišča VIII Ips 60/2004. Opozarja tudi na sklep Vrhovnega sodišča VIII Ips 129/2006. Tožniki se niso prijavili na vse razpise tožene stranke za zaposlitev članov kabinskega osebja. Tožniki so brez dvoma prikrili oziroma zamolčali namen biti v delovnem razmerju in toženo stranko zavajali, da je z njimi še naprej poslovno sodelovala, takšno ravnanje pa je bilo tudi v nasprotju s temeljnimi pravili civilnega prava in nedopustno. V povezavi z 11. členom ZDR se sklicuje na 16. člen Obligacijskega zakonika (v nadaljevanju OZ). Nadalje navaja, da se pritožbo sodišče ni opredelilo od vseh pritožbenih očitkov, opozarja na 8. člen ZPP in da je neustrezno slepo slediti obstoječi sodni praksi, ki je le na prvi pogled podobna predmetni zadevi, itd. Po 4. členu ZDR bi morali biti kumulativno podani vsi elementi delovnega razmerja, vendar tožniki v razmerju do tožene stranke niso bili podrejeni glede obsega dela. Prav tako ni mogoče šteti, da so delo opravljali kontinuirano in nepretrgano, tožena stranka pa nad njimi tudi ni imela tako imenovane direkcijske

oblasti. Obseg naleta je bil pri posameznih tožnikih zelo različen; med njimi so bila velika odstopanja; posamezni študenti so imeli velik vpliv na vključitev v delovni proces; takšna samostojnost ne predstavlja podrejenosti delavca; lahko so odločilno vplivali na svojo delovno obremenitev; tožena stranka z meseca v mesec vnaprej ni mogla zanesljivo računati nanje, ker ni imela nobenega zagotovila, da bodo delo pri njih opravljali kontinuirano in nepretrgano; planirani so bili po potrebi in včasih opravljali delo več kot redno zaposleno, včasih pa manj; priča V. je izpovedala, da so delali različno, smiselno enako tudi J. P. planirani so bili le, če so želeli delati, medtem, ko pri redno zaposlenih te možnosti ni bilo; delali so toliko, kolikor so želeli; M. M. je sam izpovedal, da so vplivali na obseg svojega dela; obveznost da delajo je nastopila šele po sprejemu plana - za naslednjih štirinajst dni. Lahko bi delali bistveno manj, saj se od njih ni zahtevala obvezna prisotnost na delu, niti niso imeli minimalne delovne obveznosti, za razliko od redno zaposlenih. V zvezi z nadzorom delodajalca tožena stranka navaja, da so tožniki sami odredili oziroma vplivali na svojo delovno obremenitev, da priča V. L. ni mogla verodostojno izpovedati o načinu in obsegu dela tožnikov v spornem obdobju, tožniki pa niso dokazali niti tega, da so delo opravljali nepretrgoma. Šlo je za občasno delo, ki je bilo prilagojeno in usklajeno z njihovimi željami; lahko so kadarkoli sporočili, da jih ob pripravi naslednjega letenja niti prihodnje ne bo več, vse to skupaj pa izključuje obstoj elementov delovnega razmerja. Tožniki tudi niso dosegli minimalne delovne obveznosti, noben od njih pa tudi ni uspel dokazati, da je delal polni delovni čas. Nepomemben za bistvo obstoja delovnega razmerja je podatek, da so prejemale plačilo na podlagi obračuna dela, da so dobile povračilo prevoza ne delo, da jih je tožena stranka izobrazila in usposobila na njene stroške in da so pri delu uporabljale uniformo oziroma delovna sredstva tožene stranke. Prav tako ni pomembno, če jih je tožena stranka ocenjevala, saj je bilo to potrebno zaradi varnostnih razlogov, pri čemer so obdržali enako plačo, za razliko od zaposlenih, ki so napredovali. V zvezi s 118. členom ZDR-1 je tožena stranka večkrat zatrnila, da ne zaposluje novih članov kabinskega osebja, da je celo zmanjšala njihovo število, predlagala zaslišanje predsednika uprave, ki ga sodišče ni izvedlo in s tem bistveno kršilo določbe postopka, sicer pa noben od tožnikov ne izpolnjuje več pogojev za opravljanje dela. Revidentka opozarja tudi na napake v izreku pod točko II/9, III/9 in V/9 spremenjenega izreka sodbe sodišča prve stopnje, ki se nanašajo na nepravilno spreminjanje odločitev v posameznih alinejah, to pa je tudi v nasprotju z lastno obrazložitvijo sodišča. Na koncu revizije navaja, koliko je morala plačati tožnikom na podlagi pravnomočne sodbe, to pa naj bi pomenilo, da ima študentsko delo lahko katastrofalne učinke na celotno gospodarstvo itd.

6. V odgovoru na revizijo tožniki prerekajo revizijske navedbe in predlagajo zavrnitev revizije. Med drugim navajajo, da je Vrhovno sodišče o vsebinsko identičnem sporu odločalo že vsaj dvakrat (VIII Ips 129/2006 in VIII Ips 82/2013), da tožena stranka v glavnem ugovarja dejanskim ugotovitvam, kar ni revizijski razlog, da so tožniki od junija 2007 do marca 2011 delali s polnim delovnim časom, na sistemiziranem delovnem mestu stevard - stevardesa (član kabinskega osebja), da so delo opravljali po navodilih tožene stranke, v obsegu in vsebini, ki je enaka delu oseb, s katerimi ima tožena stranka sklenjene pisne pogodbe o zaposlitvi in da je bila edina razlika med njimi v tem, da je bilo njihovo plačilo približno polovico manjše. Tožena stranka v postopku ni pravočasno ugovarjala, da bi imeli tožniki izrecno voljo, da delajo preko študentskih napotnic, sicer pa so izpovedali drugače - da so se prijavili na razpise, vendar so bili zavrnjeni z obrazložitvijo, da še ne delajo dovolj dolgo pri toženi stranki, itd. Napačna je trditev, da je pogodbeno volja odločilna za obstoj delovnega razmerja, saj so določbe ZDR v tem primeru drugačne od splošne civilnopravne ureditve, delovno razmerje pa se domneva, če obstajajo elementi delovnega razmerja, in kar izhaja tudi iz sodne prakse revizijskega sodišča. Dopuščajo, da je kateri od študentov res delal manj ali zgolj občasno, vendar ne tožniki, ki so delali neprekinjeno polni delovni čas, kar izhaja iz planov dela ter potrdil. To je potrdila tudi priča V. - vodja kabinskega osebja. Na delo so bili planirani enako kot zaposleni, delo pa so bili dolžni opraviti. Imeli so tudi bolj neenakomerne in krajše počitke kot redno zaposleni, podatki o planih delih, delovnih urah pa so jasni. Opravljali so nadurno delo, itd. V zvezi s tožnico T. R. revizija spregleda, da je v letu 2007 začela delati

šele kasneje in se je morala tudi dodatno izšolati za delo in pridobiti licenco. Neutemeljene so trditve, da naj bi sami izbirali obseg dela; sicer tudi delavca, ki je zaposlen in ima sklenjeno pogodbo o zaposlitvi, ni mogoče prisiliti, da dela. V zvezi z odločitvijo glede na 118. člen ZDR opozarjajo na stališča v zadevi VIII Ips 302/2010, po kateri bi bila razveza dopustna zaradi takšne stopnje izgube zaupanja, da se delovno razmerje ne bi moglo več nadaljevati. Pomembno je, da tožena stranka še sedaj zaposluje osebe, ki delajo preko študentskega servisa. Nasprotuje tudi navedbam tožene stranke o posledicah takšne odločitve; med drugim navaja podatek o povprečni letni plači zaposlenega pri toženi stranki - to pa je približen znesek, kot je bil posameznemu tožniku izplačan z naslova plač, razlik v plačah, dnevnicah in regresih za vsa leta dela in trajanja sodnega postopka. Sklicuje se na letno poročilo tožene stranke za leto 2013 - o tem, da bodo študente, ki so opravljali delo v letu 2013 in so izkazali pripravljenost za nadaljnje sodelovanje zaposlili v letu 2014, tožena stranka pa bo za občasno delo še vedno koristila študentsko delo.

7. Revizija je delno utemeljena.

8. Revizija je izredno pravno sredstvo zoper pravnomočno sodbo, izdano na drugi stopnji, oziroma zoper sklep sodišča druge stopnje, s katerim je bil postopek pravnomočno končan (prvi odstavek 367. člena ZPP in prvi odstavek 384. člena ZPP, v povezavi z 19. členom Zakona o delovnih in socialnih sodiščih – v nadaljevanju ZDSS-1). Revizijsko sodišče preizkusi izpodbijano sodbo samo v tistem delu, v katerem se izpodbija z revizijo, in v mejah razlogov, ki so v njej navedeni (prvi odstavek 371. člena ZPP).

9. V zvezi z uvodoma očitanimi bistvenimi kršitvami določb postopka iz nadaljnje revizije razen izjemoma ne izhaja zadostna konkretizacija kršitev in s tem možnost ustreznega revizijskega preizkusa. Izpodbijana sodba in sodba sodišča prve stopnje vsebujeta tudi dovolj jasno obrazložitev, ki omogoča ustrezen preizkus in s tem prerekanje - ker nenazadnje, z izpodbijanjem posameznih ugotovitev in razlogov, stori tudi tožena stranka.

10. Revizijsko sodišče opozarja tudi na določbo prvega odstavka 360. člena ZPP, po kateri mora sodišče druge stopnje v obrazložitvi sodbe oziroma sklepa presoditi navedbe pritožbe, ki so odločilnega pomena, in navesti razloge, ki jih je upoštevalo po uradni dolžnosti. Iz te določbe izhaja, da zahteva po obrazložitvi sodbe na pritožbenem sodišču ni takšna, kot se zahteva za sodišče prve stopnje; sodišče druge stopnje se lahko opredeli le do odločilnih navedb pritožbe, ne da bi odgovarjalo prav na vse.

11. Tudi v zvezi s sklicevanjem na 8. člen ZPP revidentka ne navede dovolj konkretno, v čem naj bi sodišče druge stopnje napačno uporabilo to določbo, sicer pa je (v nasprotju z nekaterimi revizijskimi navedbami) jasno tudi, da sodišče ni "slepo sledilo obstoječi sodni praksi", temveč je obsežno, natančno in jasno ugotavljalo dejstva v zvezi z vsakim od elementov delovnega razmerja, ki morajo biti kumulativno podani za obstoj takšnega razmerja.

12. Neutemeljen je tudi ugovor o bistveni kršitvi določb pravnega postopka, ker sodišče ni zaslišalo direktorja tožene stranke v zvezi s tem, da zmanjšujejo število članov kabinskega osebja. Stranki sta se na koncu zadnje obravnave strinjali, da se zadeva zaključi brez tega zaslišanja, pri čemer je pooblaščenec tožnikov priznal, da tožena stranka ne zaposluje na novo članov kabinskega osebja in nima potrebe po zaposlovanju novih članov kabinskega osebja. Tožena stranka nato ni postopala po 286.b členu ZPP; predvsem se tudi v pritožbi ni sklicevala na to, da te kršitve brez svoje krivde pred tem ni mogla navesti oziroma uveljavljati.

13. Revizijske navedbe o tem, da v razmerju strank niso obstajali elementi delovnega razmerja, kot jih

opredeljuje 4. člen ZDR, v glavnem predstavljajo nasprotovanje dokaznim zaključkom oziroma dokazni presoji sodišč nižje stopnje, kar pa ni utemeljen revizijski razlog, saj revizije ni mogoče vložiti zaradi zmotne ali nepopolne ugotovitve dejanskega stanja (tretji odstavek 370. člena ZPP). Zato revizijsko sodišče teh navedb ne more upoštevati, temveč pri materialnopravni presoji izhaja iz dejanskih ugotovitev v dosedanem postopku.

14. Glede volje oziroma pomena volje strank pri ugotavljanju elementov delovnega razmerja je že pritožbeno sodišče v sklepu Pdp 879/2012 z dne 6. 12. 2012 dovolj jasno pojasnilo stališče teorije in sodne prakse, pri čemer se je pravilno sklicevalo na obrazložitev oziroma del obrazložitve revizijskega sodišča v zadevi VIII Ips 129/2006 z dne 18. 12. 2007. Zato revizijsko sodišče dodatno napotuje na razloge v tej zadevi. Takšna stališča je revizijsko sodišče zavzelo tudi v drugih odločbah npr. VIII Ips 54/2014 z dne 13. 5. 2014, VIII Ips 266/2009 z dne 5. 9. 2011, VIII Ips 321/2009 z dne 6. 9. 2011 in tudi VIII Ips 82/2013 z dne 14. 10. 2013 (v tem sporu je šlo za podoben primer dela študentov pri toženi stranki). Neustrezna je na drugi strani primerjava revidentke s stališčem v sklepu VIII Ips 60/2004, saj se nanaša na leti 1992 in 1993 - na podlagi prejšnje delovne zakonodaje in sodne prakse.

15. Neutemeljeno je sklicevanje na določbo 16. člena OZ (nesporazum med strankama), v zvezi z 11. členom ZDR. Ta določa le smiselno uporabo splošnih pravil civilnega prava, če ni s tem ali drugim zakonom drugače določeno. Glede na opredelitev delovnega razmerja v 4. členu ZDR, prepoved opravljanja dela na podlagi pogodb civilnega prava (razen izjemoma), če obstajajo elementi delovnega razmerja (drugi odstavek 11. člena ZDR) in glede na določbo 16. člena ZDR, po kateri se domneva obstoj delovnega razmerja, če obstajajo elementi delovnega razmerja, ob ugotovljenih elementih takšnega razmerja smiselna uporaba 16. člena OZ v sporu o obstoju delovnega razmerja ne pride v poštev.

16. Revizijsko sodišče se načeloma strinja z nekaterimi revizijskimi navedbami o tem, da so za ugotovitev obstoja delovnega razmerja in pri tem elementov tega razmerja nepomembni podatki o tem, da so tožniki sploh prejeli plačilo, prevozne stroške, da jih je tožena stranka izobrazila - vendar to ne zanika ostalih dejanskih ugotovitev o tem, da so bili vključeni v organiziran delovni proces tožene stranke, da so v tem procesu za plačilo osebno in nepretrgano opravljali delo, da ni šlo le za občasno oziroma kratkotrajno opravljanje dela, da je bil obseg tega dela primerljiv z obsegom dela, ki so ga pri toženi stranki opravljali delavci v delovnem razmerju in da so opravljali delo po navodilih in nadzorom delodajalca. Iz dokaznih zaključkov izhaja, da so se navodila delodajalca nanašala tako na vsebino, izvedbo, čas, trajanje in kraj opravljanja dela, torej tožniki niso bili v položaju svobodnega oziroma delno svobodnega oblikovanja teh dejavnikov (1). V zvezi z obstojem elementov delovnega razmerja so tudi nepomembne revizijske navedbe o primerjavi ocenjevanj dela tožnikov in delavcev v rednem delovnem razmerju (tožniki naj ne bi napredovali, delavci pa v primeru ugodnih ocen so), saj to za presojo nobenega od elementov delovnega razmerja ne more biti odločilno.

17. V zvezi z odločitvijo o reintegraciji oziroma uporabi 118. členom ZDR-1 (glede na čas odločanja sodišča prve stopnje o reintegraciji oziroma sodni razvezi bi bilo treba upoštevati že določbo 118. člena ZDR-1; vendar to ne vpliva na pravilnost odločitve) revizija izhaja iz ugotovitve, da tožena stranka ne zaposluje novih članov kabinskega osebja, temveč celo zmanjšuje njihovo število in da nima potrebe po dodatnih delavcih. Že sodišče prve stopnje je upoštevalo, da tožena stranka ne zaposluje na novo, obenem pa tudi, da ne odpušča delavcev, da ni dokazala, da celo zmanjšuje število članov kabinskega osebja in da pri njej še vedno delajo študenti. Ostalih navedb v zvezi s tem, ki bi bile lahko pravno pomembne, revizija ne vsebuje. Revizija tudi ne izpodbija utemeljitve sodišča druge stopnje za odločitev o reintegraciji - namreč da tožena stranka sploh ni utemeljevala prenehanja potreb po delu tožnikov v skladu z zakonsko odločbo o sodni razvezi pogodbe o

zaposlitvi. Tudi dejstvo, da tožniki nimajo več veljavnih licenc, ne vpliva na možnost njihove reintegracije.

18. Pač pa revizija utemeljeno opozarja na delno napačno odločitev pritožbenega sodišča v točki I. izreka, str. 4 sodbe, ki se nanaša na izrek sodbe sodišča prve stopnje v točkah II/9, III/9 in V/9. Točka II/9 izreka sodbe sodišča prve stopnje ima 29. alinej; glede na obrazložitev pritožbenega sodišča v 13. točki izpodbijane sodbe bi morale sodišče spremeniti vseh 29. alinej (črtati neto zneske) in ne le 1. do 24. alineje. Enako velja za odločitev glede točke III/9 izreka, v kateri je sodišče druge stopnje spremenilo odločitev in črtalo neto zneske plač od 1. do 28. alineje, izrek sodbe sodišča prve stopnje pa vsebuje 29. alinej. V skladu s 380. členom ZPP je revizijsko sodišče zato odločitev v tem delu spremenilo tako, da je odločilo, da se sprememba nanaša na vse alineje pod točko II/9 in III/9 izreka sodbe sodišča prve stopnje. V točki V/9 izreka sodbe sodišča prve stopnje, na katero se nanaša sprememba izreka v tretji alineji na 4. strani izreka sodbe sodišča druge stopnje, je to sodišče sicer pravilno črtalo zneske neto plač za obdobje od marca 2011 do julija 2013, vendar nato napačno označilo to spremembo kot spremembo od 1. do 28. alineje izreka, saj ima ta odločitev le 26. alinej. Zato je revizijsko sodišče poseglo v to odločitev tako, da je črtalo navedeni tekst v oklepaju "(1. do 28. alineja)."

19. Ker v preostalem delu revizija ni utemeljena, jo je revizijsko sodišče v skladu s 378. členom ZPP zavrnilo.

20. Tožena stranka je dolžna tožeči stranki povrniti tudi stroške odgovora na revizijo, ki so bili odmerjeni v skladu z Zakonom o odvetniški tarifi in v okviru priglasitve teh stroškov s strani tožnikov.

Op. št. (1): Tožena stranka v zvezi s tem pravilno opozarja (čeprav v drugačnem kontekstu in z drugačnim namenom) na nujno potrebo po preverjanju kvalitete njihovega dela tudi iz varnostnih razlogov.

Datum zadnje spremembe: 30.03.2015